

- Грищенко В.М., Лопарев С.О., Гаврилюк М.Н., Яблонівська-Грищенко Є.Д. (2003): Нові дані про рідкісних та залітних птахів Канівського заповідника та його околиць. - Роль природно-заповідних територій у підтриманні біорізноманіття. (Мат-ли конфер., присвяч. 80-річчю Канівського природного заповідника, м. Канів, 9–11 вересня 2003 р.). Канів. 209-211.
- Драган М.Я. (2005): Орнітологічні спостереження. Пелікан рожевий. - Беркут. 14 (1): 55.
- Жмуд М.Є. (2009): Пелікан рожевий. - Червона книга України. Тваринний світ. Київ: Глобалконсалтинг. 398.
- Казаков Б.А., Ломадзе Н.Х., Белик В.П. и др. (2004): Птицы Северного Кавказа. Ростов-на-Дону. 1: 1-398.
- Кныш Н.П. (2004): Залеты пеликанов на Сумщину. - Беркут. 13 (2): 297-298.
- Костин С.Ю., Тарина Н.А. (2002): Редкие птицы заповедника «Лебяжий острова» и прилегающих территорий. - Бранта. 5: 113-128.
- Мацына Е.Л. (2011): Розовый пеликан. - Птицы России и сопредельных регионов. Пеликанообразные, Аистообразные, Фламингообразные. М.: КМК. 12-24.
- Надточий А.С. (2003): Залет розового пеликана в Харьковскую область. - Птицы бас. Северского Донца. Харьков. 8: 117.
- Скільський І.В., Годованець Б.Й., Бучко В.В., Смірнов Н.А., Атаманюк М.С., Мелешук Л.І. (2014): Знахідки птахів із Червоної книги України в Чернівецькій області та на прилеглих територіях. Повідомлення 1. - Авіфауна України. 5: 1-5.
- Скільський І.В., Хлус Л.М., Череватов В.Ф., Смірнов Н.А., Чередарик М.І., Худий О.І., Мелешук Л.І. (2007): Червона книга Буковини. Тваринний світ. Чернівці: ДрукАрт. 2 (1): 1-260.
- Смогоржевський Л.О. (1979): Фауна України. 5. Птахи. 1: 1-188.
- Стойловский В.П. (2000): Птицы озера Кагул. - Бранта. 3: 78-86.
- Страутман Ф.И. (1963): Птицы западных областей УССР. Львов: ЛГУ. 1: 1-200.
- Судилковская А.М. (1951): Отряд веслоногие. - Птицы Советского Союза. М.: Сов. наука. 1: 13-69.
- Bauer K.M., Glutz von Blotzheim U.N. (1966): Handbuch der Vögel Mitteleuropas. Frankfurt am Main. 1: 1-483.
- Cramp S., Simmons K. (1977): Birds of Europe, the Middle East and North Africa. Vol. 1. Ostrich to Ducks. Oxford Univ. Press. 1-722.
- Tomiałojć L., Stawarczyk T. (2003): Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. Wrocław: "pro Natura". 1: 1-439.

ПРО СТАТУС ЛИСКИ (*FULICA ATRA*) В УКРАЇНСЬКИХ КАРПАТАХ

Б.Й. Годованець

Карпатський біосферний заповідник; вул. Красне Плесо, 77, м. Рахів, 90600, Закарпатська обл., Україна
Carpathian Biosphere Reserve; Krasne Pleso str., 77, Rakhiv, 90600, Transcarpathian region, Ukraine
✉ hodovanets@mail.ru

About the status of Coot (*Fulica atra*) in the Ukrainian Carpathians. - B.Yo. Hodovanets. - Berkut. 23 (1). 2014. - The Coot is a rare breeding, migrating and wintering species of the mountainous part of the region. It breeds only in upper part of the Tisza valley in Khust district. A wintering bird was found on the Tisza river near the village of Bila Tserkva in Rakhiv district on 9.01.2014. [Ukrainian].

Key words: fauna, breeding, migration, wintering.

Лиска є рідкісним гніздовим, пролітним і зимуючим видом гірської частини регіону. Гніздиться вона лише в долині Тиси в Хустському районі Закарпатської області. На зимівлі виявлена тільки раз – один птах на р. Тиса біля с. Біла Церква Рахівського району Закарпатської області.

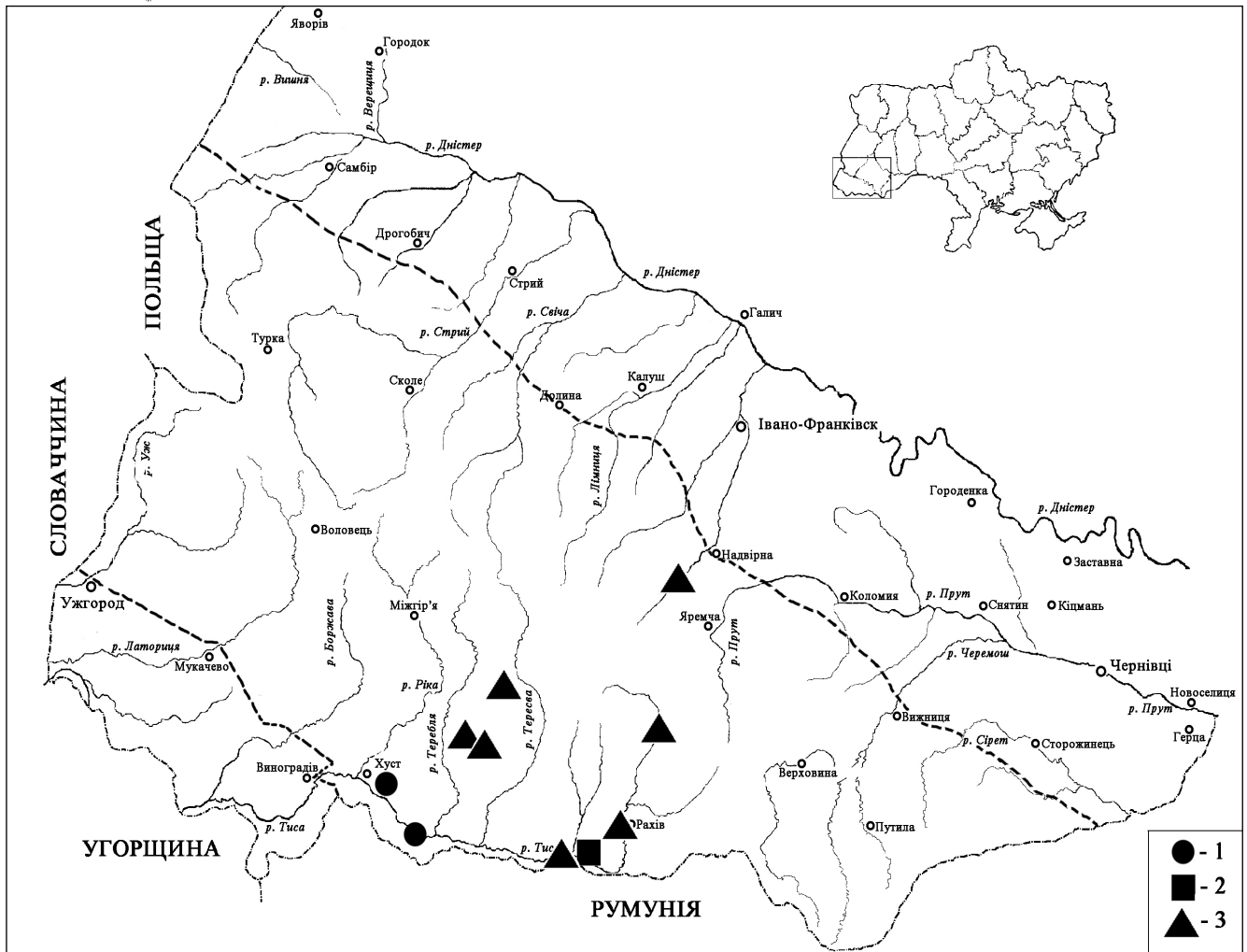
Ключові слова: фауна, гніздування, міграція, зимівля.

Незважаючи на те, що лиска (*Fulica atra*) є одним із найбільш чисельних водоплавних птахів заходу України, поширення та статус виду в гірській частині Українських Карпат вивчені ще явно недостатньо. Ф.Й. Страутман (1954) у своїй фундаментальній монографії «Птицы Советских Карпат» не наводить жодних конкретних відомостей про цього птаха для зазначеного регіону. За даними Л.А. Потіша (2009), лиска належить до гніздових, пролітних видів рівнинної частини Закарпатської області. У Передкарпатті вона гніздиться в басейнах Прута і Дністра (Скільський та ін., 1994, 1998; Бучко, 1999; Бокотей та ін., 2010 та ін.). У межах рівнинної частини Закарпатської області ми відмічали гніздування лиски на зарослих очеретом ставках в околицях сіл Фанчикове і Пушкіне Виноградівського, Дийда Березівського, Пістрялове Мукачівського та Демечі Ужгородського районів. За нашими даними, у власне гірській частині Українських Карпат лиска гніздиться лише у Верхньо-Тисянській западині (рис.). На гніздуванні вище в гори не заходить. Протягом репродуктивного періоду ми щорічно (1990-ті – 2000-ні рр.) відмічали територіальні пари, виводки та молодих птахів на риборозплідних ставках поблизу с. Боронява Хустського району. 1.06.2007 р. на зарослому очеретом ставку в околицях смт Вишкове цього ж району виявлена пара птахів із виводком з 4 пташенят.

Взагалі лиска на гніздуванні віддає перевагу низовинам, але в горах може проникати на висоту до 2000–3000 м н.р.м. (Cramp, Simmons, 1980; Курочкин, Кошелев, 1987). У Польщі вона гніздиться на висотах до 610 м н.р.м. (Tomiałojć, Stawarczyk, 2003).

Нами достовірно встановлено, що лиска в невеликій кількості перелітає через Карпати під час осінніх та весняних міграцій. У цей період птахів зустрічали глибоко в горах (рис.): на р. Надвірнянська Бистриця поблизу с. Зелена Надвірнянського району Івано-Франківської області (Киселюк, Годованець, 2000); 11.10.1992 р. на полонині Красна на висоті понад 1000 м н.р.м.; 5.11.1990 р. в долині р. Мала Уголька в околицях с. Мала Уголька та 20.09.2000 р. в околицях с. Угля Тячівського району Закарпатської області; 18.11.2001 р. на р. Тиса в м. Рахів; 22.03.2005 р. в заплаві р. Тиса в околицях с. Біла Церква та 29.03.2013 р. на р. Чорна Тиса в околицях смт Ясіня Рахівського району Закарпатської області. У більшості випадків спостерігали поодиноких птахів. Лише один раз (20.09.2000 р.) була зареєстрована зграйка із 20 особин. Слід також зауважити, що у трьох випадках знаходили ослаблених птахів, а одного разу – з обмороженими лапками. Все це вказує на несприятливі умови для міграції виду в Українських Карпатах.

За літературними даними (Орнітологічні спостереження..., 1991а, 1991б, 1994; Матеріали..., 1996 та ін.),

Знахідки лиски в гірській частині Українських Карпат: 1 – гніздування, 2 – зимівля, 3 – міграції.
Records of the Coot in mountainous part of the Ukrainian Carpathians: 1 – breeding, 2 – wintering, 3 – migrations.

лиска зрідка зимує по обидва боки гір у Передкарпатті та на Закарпатській низовині. Зимівля виду в межах власне гірської частини Українських Карпат зареєстрована нами лише одиний раз (рис.): 9.01.2014 р. на р. Тиса поблизу с. Біла Церква Рахівського району, де спостерігали одного птаха.

Отже, наведені вище матеріали свідчать про те, що лиска належить до рідкісних гніздових, пролітних і зимуючих видів гірського сектору Українських Карпат, а основні місця знахідок зосереджені у верхів'ях басейну Тиси.

ЛІТЕРАТУРА

- Бокотей А.А., Дзюбенко Н.В., Горбань І.М., Кучинська І.В., Башта А.-Г.В., Пограничний В.О., Бучко В.В., Сенік М.А. (2010): Гніздова орнітофауна басейну Верхнього Дністра. Львів. 1-400.
- Бучко В.В. (1999): Водоплавні та біляводні птахи Дністра і Прута (визначник-путівник, посібник для мисливців, працівників риборозплідних і мисливських господарств, вчителів). Чернівці: Золоті литаври. 1-100.
- Киселюк О.І., Годованець Б.Й. (2000): Хребетні природного заповідника «Горгани». - Запов. справа в Україні. 6 (1-2): 35-41.
- Курочкин Е.Н., Кошелев А.И. (1987): Семейство Пастушковые. - Птицы СССР. Курообразные, журавлеобразные. Ленинград: Наука. 335-464.
- Матеріали орнітологічних спостережень на території західних областей України за 1995 рік. - Troglodytes. Західно-Український орнітофауністичний щорічник. Луцьк, 1996. 6: 9-42.
- Орнітологічні спостереження на території західних областей України за 1989 рік. - Каталог орнітофауни західних областей України. Орнітологічні спостереження за 1989-1990 р.р. Луцьк, 1991а. 2: 51-91.
- Орнітологічні спостереження на території західних областей України за 1990 рік. - Каталог орнітофауни західних областей України. Орнітологічні спостереження за 1989-1990 р.р. Луцьк, 1991б. 2: 92-128.
- Орнітологічні спостереження на території західних областей України за 1993 рік. - Troglodytes. Каталог орнітофауни західних областей України. Орнітологічні спостереження за 1993 р. Львів, 1994. 4: 10-28.
- Потіш Л.А. (2009): Птахи Закарпатської області (анотований список). Львів. 1-124.
- Скільський І.В., Годованець Б.Й., Бучко В.В., Пограничний В.О., Фогел Й.Ю., Бокотей А.А. (1998): Гніздова біологія лиски (*Fulica atra* L.) у регіоні Українських Карпат. - Наук. вісник Чернів. ун-ту. Біологія. Чернівці: ЧДУ. 20: 157-167.
- Скільський І.В., Годованець Б.Й., Клїтін О.М., Бундзяк П.В., Васін О.М., Бучко В.В. (1994): До екології лиски в Прут-Дністровському межиріччі. - Беркут. 3 (1): 9-14.
- Страутман Ф.И. (1954): Птицы Советских Карпат. К.: Изд-во АН УССР. 1-332.
- Cramp S., Simmons K.E.L. (1980): The birds of the Western Palearctic. Vol. 2. Hawks to Bustards. Oxford: Oxford University Press. 1-695.
- Tomiałojć L., Stawarczyk T. (2003): Awifauna Polski. Rozmieszczenie, liczebność i zmiany. Wrocław: "pro Natura". 1: 1-439.